

Gevolgen van zestien maanden corona voor het voortgezet speciaal onderwijs

De inspectie heeft in alle sectoren van het onderwijs een onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van corona. In deze publicatie vindt u de belangrijkste resultaten van het voortgezet speciaal onderwijs (vso). Het onderzoek vond plaats van half mei tot en met half juli 2021. We voerden gesprekken met besturen, schoolleiders, leden van de commissie voor de begeleiding (cvb) en leraren. Leerlingen van het tweede, voorlaatste en laatste leerjaar van de uitstroomprofielen vervolgonderwijs en arbeidsmarktgericht van de geselecteerde scholen vulden een digitale vragenlijst in. Bij elk thema staat een hyperlink naar een onderbouwende tekst op onze website. Daar vindt u ook het technisch rapport met de data, de opzet en de verantwoording van het onderzoek.

Risico's voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen

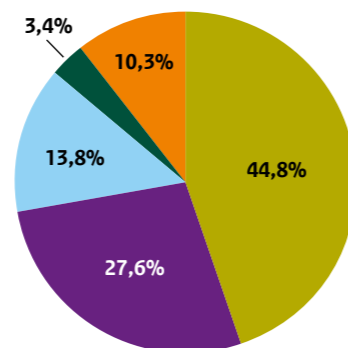
De leerlingen in het vso die de inspectievragenlijst hebben ingevuld, voelden zich over het algemeen veilig en prettig op school. Dat gevoel was niet veranderd door de coronacrisis. Ze maakten zich niet veel zorgen over de coronacrisis en ervaarden weinig motivatieproblemen.

Alle schoolleiders en cvb-leden met wie de inspectie gesproken heeft, vonden het welbevinden van alle vso-leerlingen in meer of mindere mate zorgelijk vanwege corona. Bij 55 procent van hen ging het om zorgen over het welbevinden van een kwart van de leerlingen of meer. Van de leraren zei 48 procent bezorgd te zijn over het welbevinden van een kwart van de leerlingen of meer in hun groepen.

Een groot deel van de leraren, schoolleiders en cvb-leden zag risico's voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Deze risico's waren

volgens hen groter dan die op cognitief gebied. Ze konden de gevolgen voor de langere termijn echter nog moeilijk inschatten. [Lees meer](#)

Zorgen schoolleiding/cvb over het welbevinden van de leerlingen

■ Zorgen bij enkele leerlingen
■ Zorgen bij ongeveer een kwart van de leerlingen
■ Zorgen bij ongeveer de helft van de leerlingen
■ Zorgen bij ongeveer driekwart van de leerlingen
■ Zorgen bij vrijwel alle leerlingen

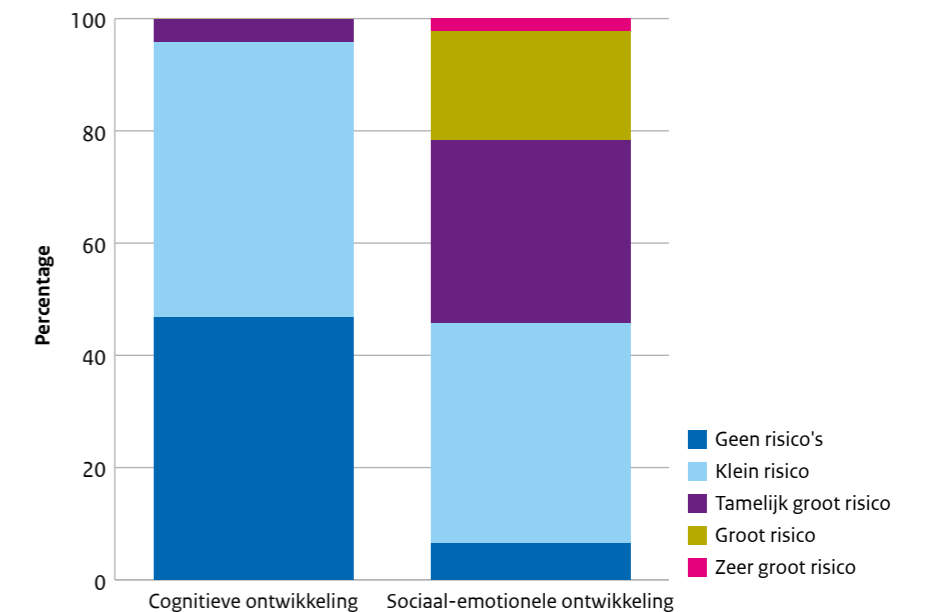
Invloed van corona op de leerprestaties van leerlingen lijkt mee te vallen

Van de vso-leerlingen gaf 73 procent aan dat hun leerprestaties sinds de coronacrisis niet veranderd of soms zelfs beter geworden waren. Over het algemeen ervaarden de vso-leerlingen weinig leerachterstand en maakten ze zich daar ook niet veel zorgen over. Bovendien vonden ze dat ze voldoende hulp kregen om eventuele achterstanden in te halen.

Leraren, schoolleiders en cvb-leden constateerden minder risico's op cognitief gebied dan wat betreft de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Desondanks werd de ontwikkeling in de kernvakken risicovol genoemd, vooral op het gebied van Nederlandse taal, maar ook rekenen en wiskunde. Daarnaast ontstonden er risico's voor de ontwikkeling van werknemers- en arbeidsvaardigheden door minder praktijkvorming en stage.

Volgens de leraren hadden sommige leerlingen zich in de afgelopen tijd op de kernvakken juist boven verwachting ontwikkeld, bijvoorbeeld leerlingen die thuis minder prikkels ervaarden.

Risico's voor de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen volgens de leraren

Ook zei ongeveer de helft van de leraren dat sommige leerlingen zich bij het afstandsonderwijs beter konden concentreren. Verder waren meer

betrokkenheid van ouders of een toegenomen zelfstandigheid van de leerling vaak genoemde verklaringen voor deze versnelde ontwikkeling. [Lees meer](#)

Veel aandacht voor een goede door- en uitstroom

Ruim de helft van de vso-leerlingen gaf aan dat de kans om over te gaan niet veranderd was door de coronacrisis. Ook was de kans op tussentijdse uitstroom naar het regulier onderwijs volgens de meeste leerlingen die het betrof, gelijk gebleven. Verder verwachtte het merendeel niet dat de coronacrisis van invloed is op keuzes voor de toekomst.

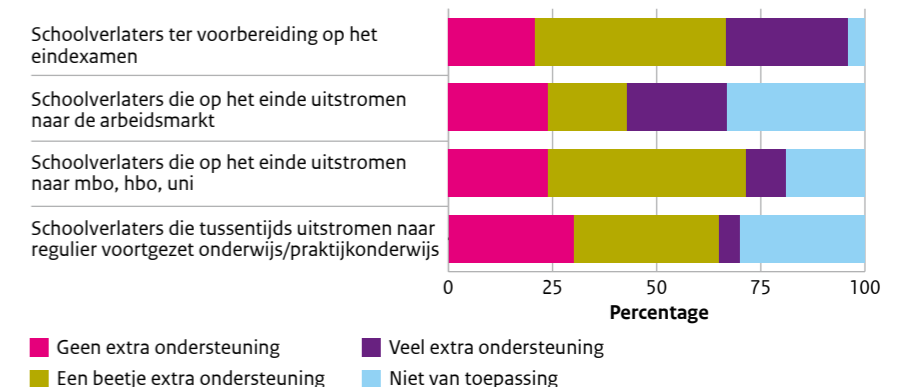
Bij acht van de dertig ondervraagde scholen waren aanpassingen gedaan in het plaatsingsbeleid en bij zes in het bevorderingsbeleid. Daarnaast kwam het vaker voor dat een eventuele bijstelling van het ontwikkelingsperspectief werd uitgesteld.

Volgens de schoolleiders en cvb-leden gaven de scholen regelmatig extra

ondersteuning aan schoolverlaters ter voorbereiding op de tussentijdse uitstroom naar het regulier onderwijs en op de einduitstroom naar de arbeidsmarkt of een vervolgonderwijs. De meeste extra

aandacht ging uit naar schoolverlaters die eindexamen moesten doen om een diploma te kunnen halen. Zij konden gedurende de coronacrisis meestal gewoon naar school komen. [Lees meer](#)

Extra ondersteuning aan groepen schoolverlaters volgens de schoolleiding/cvb

Veel organisatorische aanpassingen, die de meeste leerlingen niet willen behouden

De vso-scholen deden diverse organisatorische aanpassingen, zoals het gebruik van mondkapjes, looproutes en zelftests. Inhoudelijk was er volgens de leraren vooral extra aandacht voor het welbevinden van de leerlingen, voor differentiatie, examentraining en de

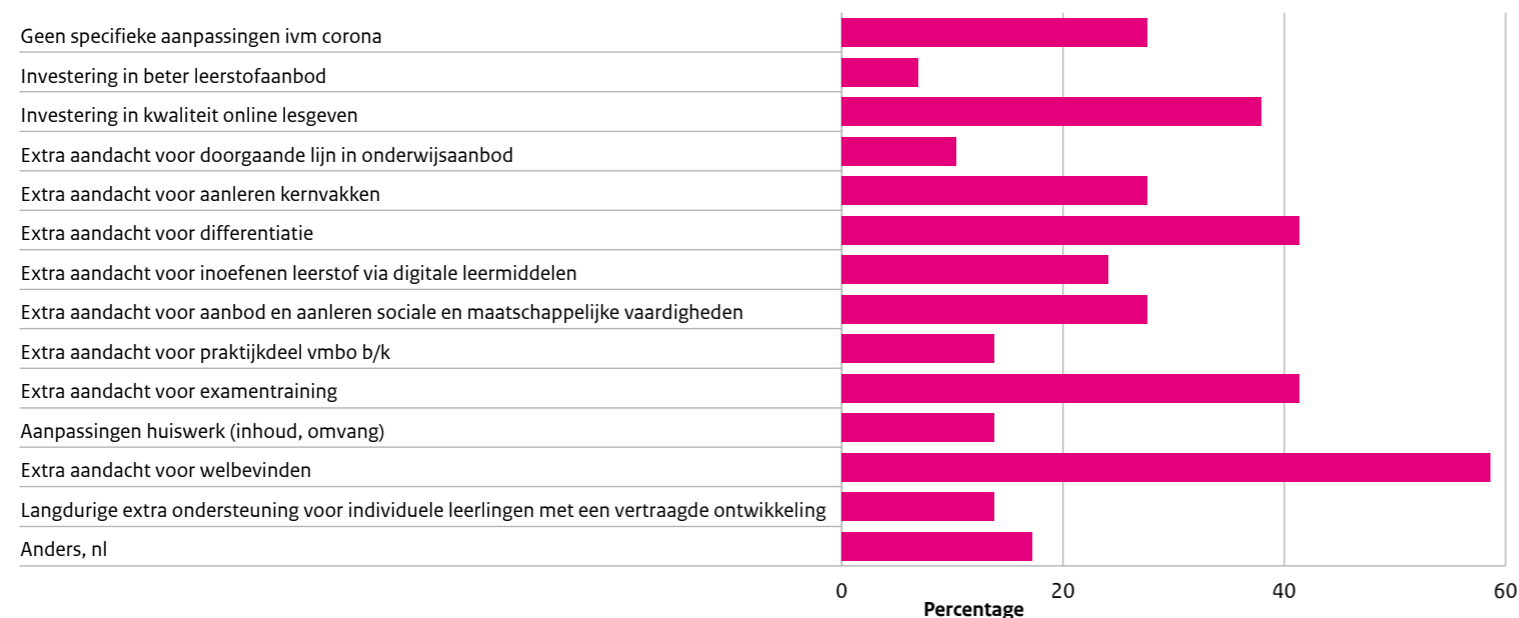
kwiteit van het online lesgeven. De coronacrisis gaf veel scholen een boost om het onderwijs te digitaliseren.

Volgens de leerlingen troffen hun scholen allerlei maatregelen om het onderwijs goed bij hun onderwijsbehoeften en ontwikkeling te laten aansluiten. Het vaakst noemden zij het beschikbaar stellen van een laptop of tablet, naast het zorgen voor een goede digitale lesomgeving, meer tijd voor toetsen

en extra materiaal om de leerstof te oefenen.

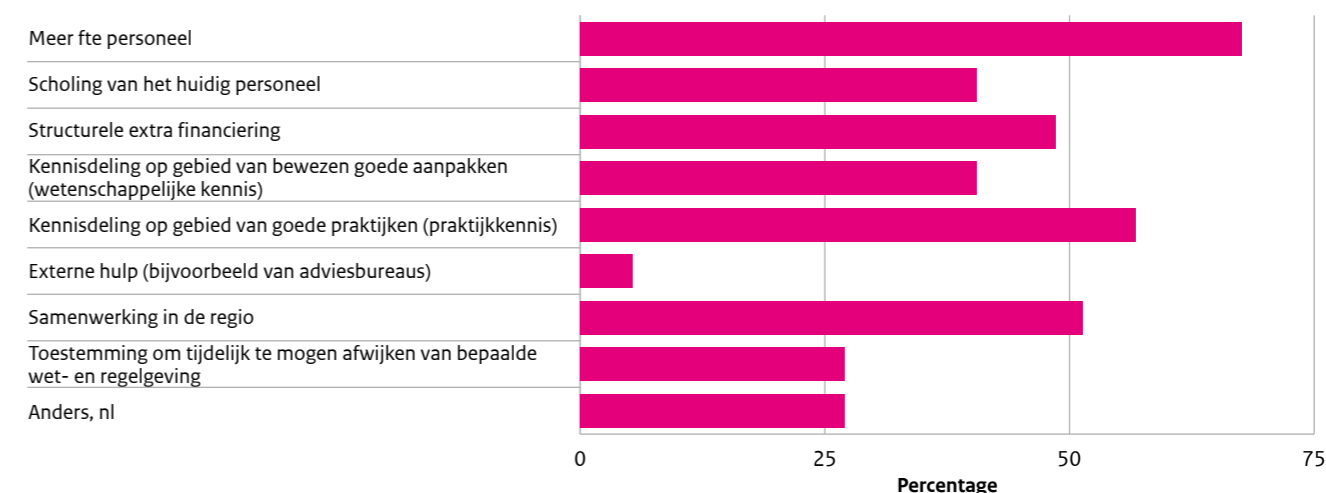
De meeste leerlingen zeiden dat geen van de aanpassingen moest blijven bestaan. Vooral het dragen van een mondkapje en afstand houden hebben ze als onprettig ervaren. Een deel van de leerlingen wilde de online lessen behouden, terwijl een ander deel ze juist vervelend vond. Verder werd de verkorte lestijd vaker genoemd als iets dat mocht blijven. [Lees meer](#)

Aanpassingen van het onderwijsaanbod en lesgeven in verband met corona volgens leraren

Besturen faciliteren en ondersteunen

Voorwaarden voor uitvoering van maatregelen, onder andere voor NP Onderwijs, volgens de besturen

De meeste besturen gaven aan zicht te houden op de gevolgen van de coronacrisis voor de leerlingen. Daarvoor hanteerden ze meestal de werkwijze die ze gewend waren, zoals de periodieke overleggen met schoolleiders.

Maatregelen van de besturen waren vooral gericht op het faciliteren en ondersteunen van de scholen om digitale middelen aan te schaffen en online onderwijs te realiseren.

De meeste besturen stuurden op de uitvoering van de coronarichtlijnen. Het initiatief voor de onderwijsinhoudelijke maatregelen lag vooral bij de schoolleiders. Het viel op dat veel besturen gaandeweg meer inhoudelijk betrokken raakten, omdat scholen schoolscans moesten maken en aanvragen moesten doen in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs (NP Onderwijs).

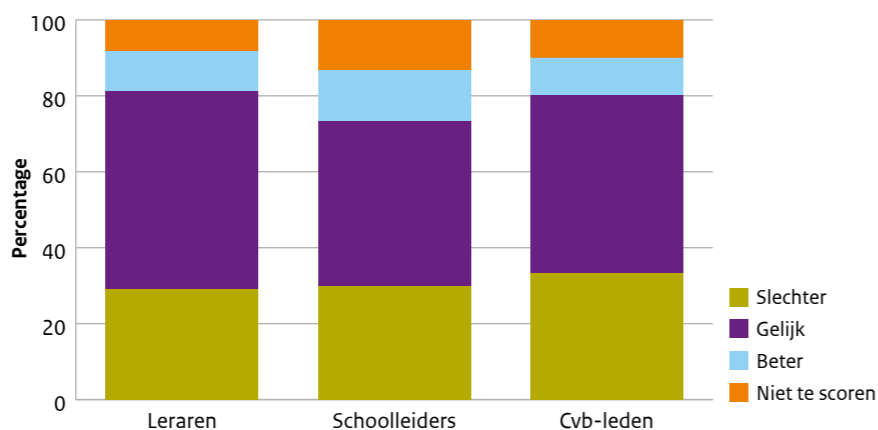
Net als de schoolleiders ervaren besturen knelpunten door een te hoge werkdruk en stressverschijnselen bij het personeel op de scholen. Bovendien zeiden ze voor de uitvoering van de nog te nemen maatregelen meer personeel, structurele extra financiering en kennisdeling op het gebied van goede praktijken nodig te hebben. [Lees meer](#)

Trots, maar ook moe

Schoolleiders en teamleden van scholen voor voortgezet speciaal onderwijs hebben alles op alles gezet om het onderwijs te laten doorgaan zonder daarbij een kind uit het oog te verliezen. Dat was een grote opgave. Leraren en schoolleiding/cvb zeiden moe te zijn, maar ook trots op wat er met elkaar bereikt was, zoals een goede examenvoorbereiding, ondanks corona.

Iets minder dan een derde van de bevroegde vso-leraren, cvb-leden en schoolleiders gaf aan dat hun welbevinden

Professioneel welbevinden van leraren, schoolleiders en cvb-leden in vergelijking met situatie van vóór de coronacrisis

door de coronacrisis achteruit was gegaan. Op de vraag wat leraren nodig hadden om hun werk goed te kunnen blijven doen, gaf de meerderheid aan de aandacht van de schoolleiding voor hun welbevinden belangrijk te vinden. Ze zeiden die

aandacht ook te krijgen. De impact van corona op het welbevinden verschilde sterk tussen scholen. Bij sommige scholen waren er veel coronabesmettingen en zieke leerlingen en collega's, op andere scholen speelde dat veel minder.

De schoolleiders maakten zich zorgen over het welbevinden van een deel van de leraren. Daarnaast vonden zij de werkdruk en stressverschijnselen bij het personeel zorgelijk, ook voor de langere termijn. [Lees meer](#)

Colofon

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden vanaf de website van de Inspectie van het Onderwijs.

www.onderwijsinspectie.nl

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs | oktober 2021